

ESMA UPOZORAVA INVESTITORE POJEDINCE NA OPASNOSTI ONLINE INVESTIRANJA

Osnovne poruke

Budite svjesni mogućih rizika pri online investiranju.

Provjerite da li je firma ovlašćena.

Čuvajte se obećanja o velikim zaradama.

Čuvajte se softvera koji automatski generišu vaše transakcije.

Vodite posebno računa kada se od vas traži da date detalje sa vaše kreditne kartice.

Ako je nejasno šta je u ponudi, nemojte investirati.

Zašto ESMA izdaje ovo upozorenje?

Internet je dvosmjerna ulica

Internet je legitimni kanal koji kompanije sve više koriste da približe investicioni proizvod retail investitorima. Kompanije koriste internet da bi omogućile retail investitorima direktan pristup svojim sistemima.

On nudi brz i jednostavan pristup finansijskim tržištima i proizvodima kroz različite tipove elektronskih online platformi za trgovanje, pametnih telefona ili drugih formi trgovanja putem mobilnih telefona, npr.

Retail investitori traže veće zarade

Korišćenje interneta je brz i direktan način da investirate vaš novac:

- Možete dobiti informacije brže i besplatno;
- Mogli biste i uštediti nešto novca uzimajući "no frills" usluge (prim. paketi usluga koje sadrže samo osnovne usluge i time održavaju nisku cijenu);
- Mnogo je lakše koristiti činjenice koje ste sami skupili, u odnosu na razmatranje investicionih mogućnosti sa iskusnim savjetnikom.

Investitori uvijek tragaju za najvećim prinosom. Teško je ostvariti visoki prinos *brzo i jednostavno*, posebno u trenu, zbog niskih kamatnih stopa, očekujuće nestabilnosti i slabe predvidljivosti razvoja tržišta.

U očekivanju visokih prinosa, investitori bi mogli razmatrati i manje poznate proizvode i kompanije na internetu.

Ipak...

Ponekad se vrši jak pritisak i koriste agresivne tehnike prodaje/marketinga da bi vas potakli da investirate, ili da koristite određene web stranice (npr. da koristite *posebne ponude* ili *besplatne poklone* ili *demo* pristup ponuđenom sistemu).

Sastanak i potpisivanje lično je možda nezgodno, ali vas štiti od nepromišljenih transakcija.

Nemaju sve kompanije koje se nalaze na internetu dozvolu da nude investicije – mogu biti ovlašćene, ali samo za druge poslove ili mogu poslovati potpuno nelegalno prodajući rizične ili nepostojeće proizvode neopreznima.

Iako se mnoge od ovih kompanija čine ozbiljnim i iskrenim, ipak to možda nisu. Posjeta kompaniji, u kancelarijama i direktan razgovor sa savjetnicima vam može pomoći da procijenite njihovu ozbiljnost, a web stranicu je lako kreirati uz pomoć marketinških alatki a da uopšte ne odgovara stvarnom stanju.

ESMA, i nadležni organi zemalja članica, su razmatrali povećani broj pritužbi investitora koje se tiču neovlašćenog poslovanja firmi preko interneta.

Iako se finansijski propisi odnose na oglašavanje, nisu sve reklame koje vidite u skladu s tim. Na primjer, možda nema uopšte, ili je malo, informacija za investiture; a ponekad su plasirane i informacije koje investiture dovode u zabludu.

Investirati sigurno

Čega trebate biti svjesni?

Ukoliko na web stranici firme nije očigledno da je ovlaštena, onda najvjerojatnije i nije.

Ako je naznačeno da je firma ovlaštena, dva puta provjerite njena ovlaštenja – otkriveno je dosta slučajeva lažnog predstavljanja. Listu ovlašćenih firmi možete naći na web stranicama nacionalnih regulatora.

Zapamtite, ukoliko vam izgleda previše dobro da bi bilo istinito, vjerovatno i nije.

Online oglašavanje može biti vrlo uvjerljivo. Vodite računa o tvrdnjama da će investicija donijeti *nevjerovatan dobitak* ili *imaju ogroman skok*. Takve tvrdnje su često znak za visokorizične investicije ili moguće prevare.

Budite oprezni sa upotrebom termina *sigurno*, *osigurano*, *zaštićeno* ili *garantovano*. Svaka investicija podrazumjeva određeni nivo rizika i to se odražava u visini stope prinosa koji možete očekivati. Ako firme koriste ove termine pri oglašavanju, moraju jasno obrazložiti na šta se misli. Razmislite da li je vaše znanje i iskustvo u segmentu finansijskih tržišta dovoljno da potpuno razumijete ono u šta namjeravate da investirate u smislu rizika i prinosa.

Trebate jasno znati koji troškovi su uključeni. Firme vam moraju dati potrebne informacije.

Ponude probnih trgovanja sa “virtuelnim portfeljima” aktivno koriste kompanije koje nude investicione usluge putem internet, vas takođe mogu potaknuti da investirate. Vodite računa o tzv. slobodnom novcu: promotivne ponude kao što su “10% povrata gotovine” i “popust od 500 EUR pri

otvaranju računa” su samo neki od primjera koji služe da bi vas kompanije privukle da investirate .

Kad koristite online platform morate biti oprezni pri korištenju softvera koji automatski generišu transakcije za vaš račun. Mogli biste izgubiti kontrolu nad bilo kojom transakcijom izvršenom na ovakav način.

Trebali biste izbjegavati davanje podataka o vašoj kreditnoj kartici.

Vaš račun bi mogao biti zadužen direktno

bez vašeg znanja, i moglo bi biti izuzetno teško da vratite vaš novac.

U većini slučajeva kada samostalno investirate preko interneta (a to je u slučaju da ne primete savjet o proizvodu koji kompanija nudi), firma mora da ima propisane korake na osnovu kojih će verifikovati vaše znanje i iskustvo, a koji uključuju sledeća pitanja o:

- vrstama usluga i proizvoda koje poznajete;
- prirodi, količini i učestalosti vaših ranijih transakcija.

Ova lista nije potpuna.

Osnovni cilj ovih koraka je da odredi vaše znanje i iskustvo u segmentu investiranja u određene usluge ili proizvode koji se nude, ili da odrede da li razumijete rizike koji su uključeni u ponuđeni proizvod. Na osnovu istih će firma procijeniti da li je proizvod odgovarajući za vas, ili ne. Firma vas mora upozoriti ukoliko proizvod nije odgovarajući za vas i vi biste trebali pažljivo razmotriti to upozorenje.

Važno je da prije investiranja pažljivo i sa razumjevanjem pročitate sve marketinške materijale i ugovore ili pravne dokumente .

Potražite na internetu informacije o kompaniji sa kojom namjeravate poslovati. Iskustvo ili otkrića drugih investitora, organizacija za zaštitu

potrošača ili štampe vam mogu biti na raspolaganju iz javnih medija.

Šta možete učiniti da se zaštitite?

Bilo bi poželjno da ostavite hard kopiju vaših online transakcija kao i da potražite sigurnosne funkcije uključene u web stranice. To bi trebalo obezbjediti sigurnost vaših podataka.

Uvijek provjerite da li je kompanija ovlašćena u vašoj zemlji na <http://www.esma.europa.eu/page/Investment-Firms> ili na web stranici nacionalnog regulatora.

Ukoliko firma nije ovlašćena da pruža investicione usluge, ne smije ih ni pružati. To takođe nije u skladu sa pravilima zaštite investitora.

Ukoliko poslujete sa firmom koja nije ovlašćena za pružanje investicionih usluga i poslova znači da ćete najvjerovatnije izgubiti vaš novac bez obzira na rezultat izvršene transakcije i nećete biti u nacionalnom program zaštite za investiture koji posluju sa ovlašćenim kompanijama.

Uvijek sačuvajte ili isprintajte sve relevantne informacije za vašu ličnu arhivu. Ova informacija vam takođe može biti korisna ukoliko se budete žalili.

Dodatne informacije

Ako imate bilo kakvih pitanja ili dilema, obratite se nadležnom organu u vašoj zemlji. Spisak svih nacionalnih regulatora, i njihovih web stranica, možete naći na web stranici Komisije <http://www.esma.europa.eu/investor-corner>